

ความร่วมมือระหว่างประเทศไทย กับองค์การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก)

สำนักเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา
วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ
สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
กระทรวงศึกษาธิการ
ถนนราชดำเนินนอก ดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐
โทร: ๐ ๒๖๒๘ ๕๖๔๖ ต่อ ๑๑๔-๑๑๖
โทรสาร: ๐ ๒๒๘๑ ๐๙๕๓
Website: www.bic.moe.go.th
E-mail: thainatcom@yahoo.co.th

ข้อมูล ณ เดือนมีนาคม ๒๕๖๒

สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สป.
กระทรวงศึกษาธิการ

สารบัญ

ความเป็นมา	๑
บทบาทของกระทรวงศึกษาธิการ ภายใต้กรอบความร่วมมือกับองค์การยูเนสโก	๒
กลไกการดำเนินงานขององค์การ	๓
๑. การประชุมสมัชชาสามัญ	๓
๒. คณะกรรมการบริหาร	๔
๓. สำนักเลขาธิการ	๔
กลไกระดับชาติของประเทศสมาชิก	๔
๑. คณะผู้แทนถาวร (Permanent Delegate to UNESCO)	๔
๒. คณะกรรมการแห่งชาติ (National Commission for UNESCO)	๕
๓. สำนักเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก) ของประเทศไทย	๗
๔. คณะกรรมการฝ่ายต่างๆ ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับองค์การยูเนสโก	๘
สรุปความร่วมมือที่สำคัญของประเทศไทยในรอบงานยูเนสโก	๑๐
๑. คณะกรรมการบริหารของยูเนสโก	๑๐
๒. ความร่วมมือด้านการศึกษา	๑๑
๓. เครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning Cities)	๑๗
๔. โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ (UNESCO Associated Schools Project: ASP)	๑๙
๕. มรดกโลก (World Heritage)	๒๐

๖.	เขตสงวนชีวมณฑล (Man and the Biosphere Reserve)	๒๓
๗.	ความร่วมมือด้านสมุทรศาสตร์ (Intergovernmental Oceanographic Commission - IOC)	๒๕
๘.	อุทยานธรณี (Geopark)	๒๖
๙.	โปรแกรมว่าด้วยชีวจริยธรรม (Bioethics Programme)	๒๗
๑๐.	มรดกความทรงจำแห่งโลก (Memory of the World)	๒๘
๑๑.	การเฉลิมฉลองบุคคลสำคัญและเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ (Anniversaries with which UNESCO is associated) ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดบุ๊กมาร์ก	
๑๒.	เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ (Creative Cities)	๓๗
๑๓.	มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage)	๓๘
๑๔.	โครงการจัดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Management of Social Transformation – MOST)	๔๐
๑๕.	การต่อต้านการใช้สารต้องห้ามในการกีฬา (Sport and Anti-doping)	๔๑
๑๖.	โครงการความร่วมมือด้านสื่อสารมวลชน	๔๒
๑๗.	โครงการความร่วมมือจากประเทศสมาชิก รางวัลและทุนต่างๆ (Participation Programme & Fellowships Programme)	๔๓
๑๘.	การจัดตั้งศูนย์/สถาบันภายใต้การอุปถัมภ์ขององค์การยูเนสโก (Category 2 Centre)	๔๔
	บทสรุป	๔๕

ความร่วมมือระหว่างประเทศไทย กับ องค์การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก)

ความเป็นมา

องค์การศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational, Scientific, and Cultural Organization: UNESCO) หรือยูเนสโกเป็นองค์การชำนาญพิเศษของสหประชาชาติ ก่อตั้งโดยได้มีการลงนามในธรรมนูญขององค์การเมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๔๘๘ และต่อมาวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๔๘๙ หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ประเทศสมาชิก ๒๐ ประเทศ ได้ร่วมมือกันให้สัตยาบันธรรมนูญขององค์การ ซึ่งเริ่มด้วยข้อความที่ว่า สงครามเกิดขึ้นในจิตใจของมนุษย์ ดังนั้นจึงต้องสร้างความหวงแหนสันติภาพให้เกิดขึ้นในจิตใจของมนุษย์ด้วย นอกจากนี้ธรรมนูญยูเนสโกยังบ่งชี้ไว้ด้วยว่า สันติภาพที่เกิดจากการตกลงทางการเมือง ทางเศรษฐกิจระหว่างรัฐบาลเพียงอย่างเดียวอย่างไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่และยั่งยืนจากประเทศชาติต่าง ๆ ในโลก สันติภาพจะต้องวางรากฐานอยู่บนความร่วมมือทางภูมิปัญญาและจิตสำนึกของมนุษยชาติ ดังนั้น องค์การยูเนสโกจึงเป็นองค์การชำนาญพิเศษขององค์การสหประชาชาติที่มุ่งเน้นการส่งเสริมสันติภาพด้วยการเสริมสร้างความร่วมมือของนานาชาติด้านการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม เพื่อให้ทั่วโลกเคารพในความยุติธรรม กฎหมาย สิทธิและเสรีภาพที่มนุษย์พึงมี โดยไม่ถือเชื้อชาติ เพศ ภาษา หรือศาสนา ตามกฎบัตรสหประชาชาติ องค์การมีสำนักงานใหญ่อยู่ที่กรุงปารีส สาธารณรัฐฝรั่งเศส ปัจจุบันมีประเทศสมาชิกทั้งหมด ๑๙๓ ประเทศ และสมาชิกสมทบอีก ๑๑ ประเทศ และมีสำนักเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ อีก ๑๙๙ แห่งทั่วโลก ภาษาที่ใช้เป็นทางการขององค์การ คือ อังกฤษและฝรั่งเศส

แต่ภาษาที่ใช้ในการประชุมระหว่างประเทศมี ๖ ภาษา คือ อังกฤษ ฝรั่งเศส สเปน รัสเซีย อาหรับ และจีน

บทบาทของกระทรวงศึกษาธิการภายใต้กรอบความร่วมมือ กับองค์การยูเนสโก

ประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิกองค์การยูเนสโกเมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๙๒ นับเป็นประเทศสมาชิกลำดับที่ ๔๙ และคณะรัฐมนตรีได้มีมติแต่งตั้งคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (National Commission for UNESCO) เพื่อให้เป็นไปตามกฎบัตรของยูเนสโก โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นรองประธาน และมีรองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (ที่ได้รับมอบหมาย) เป็นเลขาธิการ และได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๙๒ ให้จัดตั้งหน่วยงานเพื่อประสานงานกับยูเนสโก คือสำนักเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ตั้งอยู่ที่สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยหน่วยงานดังกล่าวจะทำหน้าที่เป็นหน่วยประสานงานในระดับชาติของกิจกรรมที่อยู่ในขอบข่ายงานของยูเนสโก ทั้ง ๕ สาขา คือ การศึกษา วิทยาศาสตร์ วัฒนธรรม สังคมศาสตร์ และสื่อสารมวลชน ซึ่งในทางปฏิบัติได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการต่าง ๆ เพื่อปฏิบัติงานเฉพาะด้านตามภารกิจและความชำนาญตามสาขางานของยูเนสโก

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๔ คณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติให้องค์การจัดตั้งสำนักงานส่วนภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกขึ้นที่ประเทศไทย และได้สร้างอาคารดาราคาร (อาคารหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล) เพื่อใช้เป็นที่ตั้งสำนักงานร่วมกับสำนักเลขาธิการซีมีโอด้วย ต่อมาในปี ๒๕๒๕ ได้มีการจัดตั้งสำนักงานคณะผู้แทนถาวรไทยประจำ ณ สำนักงานใหญ่องค์การยูเนสโก

กรุงปารีส โดยมีเอกอัครราชทูต ณ กรุงปารีส เป็นผู้แทนถาวรไทยประจำ ยูเนสโก ส่วนกระทรวงศึกษาธิการได้จัดส่งนักวิชาการศึกษามาประจำที่ สำนักงานเพื่อทำหน้าที่รองผู้แทนถาวรไทยประจำยูเนสโก

ในฐานะประเทศสมาชิกได้ชำระเงินอุดหนุนองค์กรเป็นประจำ โดยมีสัดส่วน ร้อยละ ๐.๒๓๙ โดยการตั้งงบประมาณไว้ที่กระทรวงศึกษาธิการ นอกจากนี้ ยังมีเงินอุดหนุนสำนักงานส่วนภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก ที่ตั้ง อยู่ที่กรุงเทพฯ เงินอุดหนุนศูนย์ ICCROM ที่ประเทศอิตาลี เงินอุดหนุน กองทุนมรดกโลกจำนวนร้อยละ ๑ ของค่าบำรุงสมาชิกองค์การ แต่เนื่องจากองค์การยูเนสโกเป็นองค์การด้านพุทธิปัญญา ไม่ใช่องค์การ ที่ให้ความช่วยเหลือด้านเงินกู้หรือเงินให้เปล่า ดังนั้นผลตอบแทนที่ได้รับ จากยูเนสโกจะเป็นไปในรูปแบบความคิดด้านการศึกษา วิทยาศาสตร์ วัฒนธรรม สังคมศาสตร์ และสื่อสารมวลชน ที่ก้าวหน้าจากการวิจัยหรือ ผลการประชุมปรึกษาหารือการระดมความคิดที่ ยูเนสโกจัดขึ้น เพื่อจุดประกายความคิด ดังนั้นประโยชน์ที่ประเทศไทยจะได้รับจากองค์การ ยูเนสโกจึงไม่สามารถคำนวณเป็นเม็ดเงินได้

กลไกการดำเนินงานขององค์การ

ในการดำเนินงานขององค์การ มีกลไกที่สำคัญดังนี้

๑. การประชุมสมัชชาสามัญ

การประชุมสมัชชาสามัญเป็นกลไกบริหารสูงสุดขององค์กร มีการประชุมทุก ๒ ปี เพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการบริหาร แต่งตั้งผู้อำนวยการใหญ่ กำหนดมติในเรื่องแผนงานและงบประมาณระยะกลาง ๘ ปี (เอกสาร C/4) และแผนงานและงบประมาณระยะ ๔ ปี (เอกสาร C/5) ตลอดจนพิจารณา รับประเทศสมาชิก และออกเสียงในเรื่องอัตราค่าบำรุงสมาชิก รวมทั้ง การกำหนดหรือรับรองเรื่องบริหารที่สำคัญขององค์การ โดยปกติหัวหน้า คณะผู้แทนที่เข้าร่วมการประชุมจะเป็นระดับรัฐมนตรีหรือเทียบเท่า

๒. คณะกรรมการบริหาร

คณะกรรมการบริหารจะประกอบไปด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิและมีชื่อเสียงทางด้านการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม จำนวน ๕๘ คน เลือกลงจากผู้แทนของประเทศสมาชิก และมีการเลือกตั้งกรรมการจำนวนครึ่งหนึ่งในการประชุมสมัชชาสามัญทุก ๒ ปี โดยกรรมการบริหารจะอยู่ในวาระคราวละ ๔ ปี และจะต้องปฏิบัติงานตั้งแต่การประชุมสมัชชาสามัญที่ตนได้รับเลือกสิ้นสุดลง จนถึงการประชุมสมัชชาสามัญต่อไปอีก ๒ ครั้ง โดยปกติการประชุมคณะกรรมการบริหารจะมีขึ้นปีละ ๒ ครั้ง

๓. สำนักเลขาธิการ

สำนักเลขาธิการเป็นองค์กรบริหารงานที่รับผิดชอบงานประจำวันและกิจการที่เป็นงานระหว่างชาติภายใต้ผู้อำนวยการใหญ่ จะต้องดำเนินการติดตามมติที่ประชุมคณะกรรมการบริหารและที่ประชุมสมัชชาสามัญ องค์กรมีผู้อำนวยการใหญ่เป็นผู้บริหารสูงสุด อยู่ในวาระ ๖ ปี มีรองผู้อำนวยการ และผู้ช่วยผู้อำนวยการใหญ่

กลไกระดับชาติของประเทศสมาชิก

นอกจาก หน่วยงานบริหารขององค์การแล้ว ตามธรรมนูญยูเนสโกได้กำหนดให้ประเทศสมาชิกมีการสร้างกลไกขึ้นมาเพื่อรองรับการดำเนินงานร่วมกัน ดังนี้

๑. คณะผู้แทนถาวร (Permanent Delegate to UNESCO)

คณะผู้แทนถาวรประจำยูเนสโกเป็นองค์กรที่รัฐสมาชิกแต่งตั้งขึ้นเพื่อเป็นสำนักงานของรัฐสมาชิกที่จัดตั้งไว้ที่สำนักงานใหญ่ขององค์การ ณ กรุงปารีส บางประเทศจะแต่งตั้งเอกอัครราชทูตเป็นหัวหน้าคณะผู้แทนเพื่อปฏิบัติหน้าที่เฉพาะเป็นผู้แทนถาวรประจำยูเนสโก หรือแต่งตั้งเอกอัครราชทูตประจำกรุงปารีสของตนเองเป็นผู้แทนถาวรและมอบให้เจ้าหน้าที่สถานทูตเป็นผู้ประสานงาน หรือแต่งตั้งรองผู้แทนถาวรของตนไป

ประจำ ณ สำนักงานคณะผู้แทนถาวรของตนที่มีสำนักงานอยู่ในสำนักงานใหญ่ขององค์การที่กรุงปารีส คณะผู้แทนถาวรประจำยูเนสโกมีหน้าที่สำคัญคือ เป็นผู้แทนรัฐบาลในกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับยูเนสโก กรุงปารีส ประสานงานระหว่างองค์การฯ กับสำนักเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาฯ สหประชาชาติ กระทรวงการต่างประเทศ และหน่วยงานอื่น ๆ ในประเทศที่มีกิจกรรมร่วมกับยูเนสโก เป็นผู้แทนประเทศในการอำนวยความสะดวกแก่ผู้แทนทั้งด้านวิชาการและงานบริหาร การประสานงานการหาเสียงสนับสนุนและทำทีของกลุ่มประเทศสมาชิก เพื่อประโยชน์ในการกำหนดทำที่และแนวนโยบาย ตลอดจนเผยแพร่เกี่ยวกับงานของประเทศตน

๒. คณะกรรมการแห่งชาติ (National Commission for UNESCO)

ธรรมนูญของยูเนสโกได้กำหนดให้มีหน่วยงานประสานงานหรือคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ เพื่อประสานงานของรัฐสมาชิกแต่ละรัฐกับองค์การเพื่อเป็นตัวแทนรัฐบาลและหน่วยงานสำคัญ ๆ ของประเทศ ซึ่งดำเนินการทางด้านการศึกษา วิทยาศาสตร์ วัฒนธรรม สังคมศาสตร์ และสื่อสารมวลชน ตลอดจนเผยแพร่ข่าวสาร สำนักเลขาธิการของคณะกรรมการแห่งชาติดังกล่าว มักจะตั้งอยู่ที่กระทรวงการต่างประเทศหรือกระทรวงศึกษาธิการ ตามแต่ประเทศสมาชิกจะกำหนดโครงสร้างของตน โดยจะเรียกว่าสำนักเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (Secretariat of the National Commission for UNESCO) โดยมีวัตถุประสงค์และอำนาจหน้าที่ตามที่ปรากฏในกฎบัตรของยูเนสโกว่าด้วยคณะกรรมการแห่งชาติ ดังนี้

๑) คณะกรรมการแห่งชาติฯ ตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมให้กระทรวง ทบวง กรม หน่วยงาน สถาบัน องค์การ และประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของยูเนสโก เพื่อความก้าวหน้าทาง

การศึกษา วิทยาศาสตร์ วัฒนธรรม สังคมศาสตร์ และสื่อสารมวลชน ทั้งนี้เพื่อให้ประเทศสมาชิกสามารถดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้

- มีส่วนร่วมในการชำระไว้ซึ่งสันติภาพ ความมั่นคงปลอดภัย และสวัสดิภาพของมนุษยชาติ โดยการร่วมในกิจกรรมยูเนสโก ซึ่งมุ่งส่งเสริมความรู้ความเข้าใจระหว่างกันเกี่ยวกับชนชาติต่าง ๆ ให้การศึกษาประชาชน เผยแพร่ วัฒนธรรม รักษาเพิ่มพูน และเผยแพร่วิทยาการ

- มีบทบาทสำคัญในการปฏิบัติงานของยูเนสโก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในการร่างและดำเนินโครงการขององค์การ

๒) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว คณะกรรมการแห่งชาติฯ จึงดำเนินการ ดังนี้

- ให้คำแนะนำแก่รัฐบาลและยูเนสโกเรื่องที่อยู่ในขอบข่ายของ องค์การฯ

- ประสานงานกับรัฐบาล หน่วยงาน องค์การ สถาบัน และบุคคล ที่เกี่ยวข้องในเรื่องที่อยู่ในขอบข่ายงานของยูเนสโก

- ส่งเสริมให้สถาบันระดับชาติทั้งที่เป็นของรัฐบาลและไม่ใช่ ของรัฐบาล ตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวข้องเข้าไปมีส่วนร่วมและดำเนินโครงการ ของยูเนสโกเพื่อให้ความช่วยเหลือทางด้านวิชาการ ซึ่งองค์การอาจต้อง ขอความช่วยเหลือ

- เผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับความมุ่งหมาย โครงการและกิจกรรม ของยูเนสโกตลอดจนพยายามกระตุ้นความสนใจของประชาชนทั่วไป ในงานของยูเนสโก

- เข้าร่วมในการวางแผนและดำเนินงานต่าง ๆ ของยูเนสโก ซึ่งได้รับความช่วยเหลือตามโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ กองทุน สหประชาชาติเพื่องานประชากร และโครงการระหว่างประเทศอื่น ๆ

- เข้าร่วมในการเลือกสรรผู้สมัครเข้าทำงานในตำแหน่งต่าง ๆ ของยูเนสโกตามโครงการปกติขององค์การฯ หรือจากงบประมาณพิเศษอื่น ๆ ตลอดจนจัดทาสถาบันศึกษาหรืออบรมแก่ผู้ได้รับทุนยูเนสโก

- ร่วมกับคณะกรรมการแห่งชาติฯ ของประเทศอื่น ๆ ศึกษาวิจัย เรื่องที่อยู่ในขอบข่ายความรับผิดชอบขององค์การฯ

- ดำเนินการอื่น ๆ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ขององค์การฯ ตามแต่จะเห็นสมควร

๓) คณะกรรมการแห่งชาติฯ จะร่วมมือกับคณะกรรมการแห่งชาติฯ ประเทศอื่น ๆ ประสานงานกับสำนักงานส่วนภูมิภาคและศูนย์อื่น ๆ ของยูเนสโกในการส่งเสริมความร่วมมือ ทั้งในระดับภูมิภาค อนุภูมิภาค และทวีภาคีในด้านการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการวางแผนและดำเนินการร่วมกัน การร่วมมือกันนี้อาจจะส่งผลกระทบต่อการเตรียมการดำเนินงานและการประเมินผลโครงการ และอาจจะเป็นไปในรูปของการร่วมกันสำรวจ การสัมมนา การประชุม และการแลกเปลี่ยนข่าวสารวัสดุอุปกรณ์ การเยี่ยมเยือนและแลกเปลี่ยน การศึกษาดูงานระหว่างกัน

๓. สำนักเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก) ของประเทศไทย

สำนักเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติฯ เป็นองค์การบริหารงานของประเทศไทย ที่รับผิดชอบงานประจำวันและกิจกรรมต่าง ๆ ของยูเนสโก จะทำหน้าที่เป็นหน่วยประสานงานในระดับชาติของกิจกรรมที่อยู่ในขอบข่ายงานของยูเนสโก ทั้ง ๕ สาขา คือ การศึกษา วิทยาศาสตร์ วัฒนธรรม สังคมศาสตร์ และสื่อสารมวลชน ซึ่งในทางปฏิบัติได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการต่าง ๆ เพื่อดำเนินงานภายในประเทศไทย สำนักเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติฯ มีรองปลัดกระทรวงศึกษาธิการฝ่าย

การต่างประเทศเป็นเลขาธิการตั้งอยู่ที่สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

๔. คณะกรรมการฝ่ายต่างๆ ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับองค์การยูเนสโก

คณะกรรมการที่แต่งตั้งขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรี เพื่อปฏิบัติงาน เฉพาะด้านตามภารกิจและความชำนาญตามสาขางานขององค์การยูเนสโก ได้แก่

- คณะกรรมการฝ่ายการศึกษา ของคณะกรรมการแห่งชาติ ว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ มีปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธาน

- คณะกรรมการฝ่ายวิทยาศาสตร์ ของคณะกรรมการแห่งชาติ ว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ มีปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นประธาน

- คณะกรรมการฝ่ายวัฒนธรรม ของคณะกรรมการแห่งชาติ ว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ มีปลัดกระทรวงวัฒนธรรม เป็นประธาน

- คณะกรรมการฝ่ายสื่อสารมวลชน ของคณะกรรมการแห่งชาติ ว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ มีอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ เป็นประธาน

- คณะกรรมการฝ่ายสังคมศาสตร์ ของคณะกรรมการแห่งชาติ ว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ มีอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นประธาน

- คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยแผนงานความทรงจำแห่งโลก ของคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติ มีศาสตราจารย์พิเศษคุณหญิงแม้นมาส ขวลิต เป็นประธาน

- คณะกรรมการโครงการมนุษยและชีวมณฑลของคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ มีปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นประธาน

นอกจากนี้ยังมีคณะกรรมการที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับองค์การยูเนสโกที่สำคัญ ได้แก่

- คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก แต่งตั้งขึ้นตามประกาศระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการดำเนินงานตามอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ พ.ศ.๒๕๕๙ โดยได้ประกาศลงในพระราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๕๙ มอบหมายให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นสำนักงานเลขานุการ คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก หรือ กอม. มีองค์ประกอบกรรมการทั้งหมด ๒๕ คน มีรองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายเป็นประธาน และมีรองประธาน ๓ คน ได้แก่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม ทั้งนี้มีเลขาธิการ คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง

- คณะกรรมการส่งเสริมจริยธรรมทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แต่งตั้งขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๑ มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ และสำนักนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ เป็นเลขานุการร่วม โดยมีนายแพทย์สมศักดิ์ ชุณหรัศม์ เป็นประธาน มีองค์ประกอบทั้งสิ้น ๒๖ ท่าน

สรุปความร่วมมือที่สำคัญของประเทศไทยในกรอบงานยูเนสโก

๑. คณะกรรมการบริหารของยูเนสโก

คณะกรรมการบริหารจะประกอบไปด้วยผู้ทรงคุณวุฒิและมีชื่อเสียงทางด้านการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม จำนวน ๕๘ คน เลือกจากผู้แทนของประเทศสมาชิก และมีการเลือกตั้งกรรมการจำนวนครึ่งหนึ่งในการประชุมสมัยสามัญทุก ๒ ปี มีหน้าที่ในการพิจารณาและติดตามการดำเนินงานของสำนักเลขาธิการของยูเนสโกให้สอดคล้องกับมติการประชุมสมัยสามัญพิจารณาเสนอระเบียบวาระการประชุมสมัยสามัญ โครงการ/กิจกรรม และการปฏิบัติงานขององค์การยูเนสโก รวมทั้งงบประมาณขององค์การตามที่อยู่อำนาจการใหญ่เสนอพิจารณารายงานกิจกรรมต่างๆ ขององค์การ เพื่อติดตามและประเมินผล กระตุ้นให้มีการจัดประชุมหน่วยงานที่มีใช้ของรัฐบาลแต่ดำเนินงานเกี่ยวข้องกับการศึกษา วิทยาศาสตร์และมนุษยศาสตร์ให้ปฏิบัติงานเพื่อเผยแพร่ความรู้ที่สอดคล้องกับมติของการประชุมสมัยสามัญ และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรายงานและกิจกรรมขององค์การ

ประเทศไทยเคยได้รับเลือกตั้งให้เข้าเป็นกรรมการบริหารของยูเนสโกมาแล้ว ๔ วาระ โดยมีผู้ที่ทำหน้าที่ผู้แทนไทยในคณะกรรมการบริหาร ได้แก่

- ๑) หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ดำรงตำแหน่งระหว่างปี ค.ศ. ๑๙๕๑-๑๙๕๕ (พ.ศ. ๒๔๙๔ - ๒๔๙๘)
- ๒) ดร. ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์ ดำรงตำแหน่งระหว่างปี ค.ศ. ๑๙๘๑-๑๙๘๔ (พ.ศ. ๒๕๒๔-๒๕๒๗) เป็นรองประธาน ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๒๔-๒๕๒๗
- ๓) ศาสตราจารย์ ดร.อดุล วิเชียรเจริญ ดำรงตำแหน่งระหว่างปี ค.ศ. ๑๙๘๙-๑๙๙๓ (พ.ศ. ๒๕๓๒ - ๒๕๓๖) และ ค.ศ. ๑๙๙๕-๑๙๙๙ (๒๕๓๘ - ๒๕๔๒)

๔) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ดำรงตำแหน่งระหว่างปี ค.ศ. ๒๐๐๕-๒๐๐๙ (พ.ศ. ๒๕๔๘ - ๒๕๕๒) เป็นรองประธานระหว่างปี ๒๕๔๘ - ๒๕๕๐ และเป็นกรรมการปี ค.ศ. ๒๐๑๑-๒๐๑๕ พ.ศ. ๒๕๕๔-๒๕๕๘ นอกจากนี้ปัจจุบันประเทศไทยยังได้รับเลือกตั้งให้เป็นกรรมการในคณะกรรมการชุดต่างๆ ดังนี้

๑) คณะกรรมการสภาระหว่างรัฐบาลว่าด้วยการจัดการเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (MOST) วาระ ๔ ปี ระหว่างปี ค.ศ. ๒๐๑๕ - ๒๐๑๙

๒) คณะกรรมการสภาว่าด้วยสถาบันการศึกษาระหว่างประเทศ (IBE) วาระ ๔ ปี ระหว่างปี ค.ศ. ๒๐๑๕ - ๒๐๑๙

๓) คณะกรรมการสภาระหว่างรัฐบาลว่าด้วยโครงการสารนิเทศเพื่อปวงชน (IFAP) วาระ ๔ ปี ระหว่างปี ค.ศ. ๒๐๑๕ - ๒๐๑๙

๔) คณะกรรมการบริหารของคณะกรรมการสมุทรศาสตร์ระหว่างรัฐบาล (IOC) วาระ ๒ ปี ระหว่างปี ค.ศ. ๒๐๑๕-๒๐๑๖

๕) คณะกรรมการสภาระหว่างรัฐบาลว่าด้วยโครงการระหว่างชาติเพื่อพัฒนาการสื่อสาร (IPDC) วาระ ๔ ปี ระหว่างปี ค.ศ. ๒๐๑๗ - ๒๐๒๑

๒. ความร่วมมือด้านการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการได้มุ่งส่งเสริมความร่วมมือด้านการศึกษากับองค์กรยูเนสโก และหน่วยงานในเครือสหประชาชาติ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนที่ต้องบรรลุผลภายในปี ๒๐๑๕ (พ.ศ. ๒๕๕๘) ด้วยการพัฒนาและขยายโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่ม ทุกวัยสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้และองค์ความรู้ที่หลากหลายอย่างมีคุณภาพ และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนเพื่อพัฒนาประเทศไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

๒.๑ การขับเคลื่อนบทบาทของประเทศไทยด้านการศึกษาในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก

องค์การยูเนสโก ได้กำหนดให้ ปี ๒๐๑๕ (พ.ศ. ๒๕๕๘) เป็นปีสิ้นสุดการดำเนินงานตามเป้าหมายการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของยูเนสโก และการเตรียมความพร้อมของประชาคมโลกเพื่อก้าวสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ ดังนั้น เพื่อเสริมสร้างบทบาทของไทยด้านการศึกษาในเวทียูเนสโก ในปี ๒๕๕๗ สำนักเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติฯ ได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมระดับภูมิภาคว่าด้วยการศึกษาในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ระหว่างวันที่ ๖-๘ สิงหาคม ๒๕๕๗ ณ โรงแรมรอยัล ออร์คิด เซอรادتน์ กรุงเทพฯ โดยมีผู้แทนรัฐสมาชิกในภูมิภาคกว่า ๓๗ ประเทศ ประมาณ ๔๐๐ คน ได้มีโอกาสร่วมประเมินผลและพิจารณาถึงความก้าวหน้า ความสำเร็จ ความล้มเหลวของการดำเนินการด้านการศึกษาที่ผ่านมา พร้อมทั้งร่วมกำหนดแนวทางการพัฒนาการศึกษาสำหรับภูมิภาคในอนาคต ส่งผลให้มีการจัดทำแถลงการณ์กรุงเทพฯ ที่เน้นความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพในทุกระดับอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม รวมถึงให้มีการส่งเสริมการพัฒนาทักษะและสมรรถนะเพื่อการดำรงชีวิต และการทำงานของผู้เรียน การพัฒนาคุณภาพครู การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อพัฒนาการศึกษาทุกระดับ และการเพิ่มการลงทุนทางด้านการศึกษาของประเทศในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก รูปแบบการประชุมฯ ประกอบด้วย การประชุมระดับรัฐมนตรี การกล่าวถ้อยแถลงของรัฐมนตรีด้านการศึกษาในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก เกี่ยวกับนโยบายและทิศทางการศึกษาในอนาคต การประชุมระดับสูง เรื่อง “Regional Dialogue on EFA and Beyond” ผู้เข้าร่วมการประชุมประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ระดับสูง (ปลัดกระทรวง อธิบดี) และผู้แทนจากองค์กรที่มีใช้รัฐบาลเข้าร่วมการประชุม

๒.๒ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) เป็นวาระการพัฒนาภายหลังปี ค.ศ. ๒๐๑๕ ระยะ ๑๕ ปี (ค.ศ. ๒๐๑๖-๒๐๓๐) ที่ผู้นำประเทศสมาชิกได้ลงนามรับรองพันธะสัญญา ในเอกสาร “Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development” เพื่อกำหนดทิศทางพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก ๑๕ ปีข้างหน้า พร้อมทั้งยืนยันเจตนารมณ์ร่วมกันที่จะผลักดันให้ภายในปี ๒๐๓๐ จะมีการขจัดความยากจนในทุกมิติและทุกรูปแบบ ต่อสู้กับความเหลื่อมล้ำทั้งภายในและระหว่างประเทศ สร้างสังคมที่มีความสงบสุข ยุติธรรม และครอบคลุม ปกป้องสิทธิมนุษยชน ส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศ เสริมพลังแก่สตรี และเด็กผู้หญิง รวมทั้งปกป้องโลกและทรัพยากรธรรมชาติ ด้วยการร่วมกันประกาศเป้าหมายหลัก ๑๗ ข้อ ครอบคลุม ๓ เสาหลักด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

เป้าหมายที่ ๔ ด้านการจัดการศึกษา

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้กำหนดให้เป้าหมายที่ ๔ เพื่อการสร้างหลักประกันว่าจะมีการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียมและส่งเสริมโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับทุกคน (Ensure inclusive and equitable quality education and promote lifelong learning opportunities for all) ซึ่ง องค์การยูเนสโกเป็นหน่วยงานหลักในการรณรงค์และให้การสนับสนุนทุกประเทศในการร่วมมือกันจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ รวมถึงการจัดการศึกษาตลอดชีวิตที่ครอบคลุมประชาชนทุกคนอย่างทั่วถึง ให้บรรลุผลภายใน ค.ศ. ๒๐๓๐ (พ.ศ. ๒๕๗๓) โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนตั้งแต่ระดับปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาด้านเทคนิคและอาชีวศึกษา รวมถึงการศึกษาตลอดชีวิต เพื่อพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต การได้รับการว่าจ้างงาน การให้ความเคารพและมีความเข้าใจอันดีระหว่างวัฒนธรรม การยอมรับในความหลากหลายทางวัฒนธรรม และเชื้อชาติ รวมถึงการสร้างค่านิยมและพฤติกรรมทางสังคมที่เน้นความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของประชาชน และการสร้างพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อสร้างพลเมืองให้รู้จักการแก้ไขปัญหา และสามารถเผชิญต่อสภาพแรงกดดันทางสังคม มีความรับผิดชอบต่อสังคม ช่วยสร้างค่านิยม ทักษะและความรู้ที่จำเป็นสำหรับศตวรรษใหม่ รวมถึงการเรียกร้องให้ประเทศต่างๆ พุ่มเทความพยายามสู่การบรรลุเป้าหมายการศึกษาที่ยังไม่บรรลุผล และ ผลักดันการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญสำหรับการศึกษาแห่งอนาคต

๒.๓ การดำเนินงานของสำนักเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติฯ

กระทรวงศึกษาธิการ ได้รับมอบหมายให้เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักในเป้าหมายที่ ๔ สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียมและสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนั้น สำนักเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติฯ ในฐานะเป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยประสานการดำเนินงานกับองค์การยูเนสโก ได้มีการดำเนินงานดังนี้

๑) การจัดตั้งผู้ประสานงานเป้าหมายที่ ๔ (SDG 4 coordination focal point) ของประเทศไทย

๒) ความร่วมมือกับสำนักงานยูเนสโก กรุงเทพฯ ในการร่วมจัดการประชุมระดับภูมิภาคในเอเชียและแปซิฟิกด้านการศึกษา ดังนี้

- การประชุมระดับภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกด้านการศึกษา ปี ค.ศ. ๒๐๓๐ ครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับประเทศสมาชิกในการดำเนินการดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายการจัดการศึกษาในปี ๒๐๓๐

- การประชุมระดับภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกด้านการศึกษา ปี ค.ศ. ๒๐๓๐ ครั้งที่ ๒ ระหว่างวันที่ ๑๖ - ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ เพื่อติดตามการดำเนินการตามผลลัพธ์การประชุม APMED ครั้งที่ ๑ และตกลงร่วมกันในการดำเนินการตามแผนที่แนวทาง (Roadmap) ของภูมิภาคเพื่อบรรลุเป้าหมายของการให้บริการด้านการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม รวมทั้งส่งเสริมโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับประชาชนทุกคน

- การประชุมระดับภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกด้านการศึกษา ปี ค.ศ. ๒๐๓๐ ครั้งที่ ๓ ระหว่างวันที่ ๔-๖ กรกฎาคม ๒๕๖๐ เพื่อหารือหรือเกี่ยวกับความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามเป้าหมายที่ ๔ ด้านการศึกษา โดยเฉพาะเป้าหมายที่ ๗ ที่เกี่ยวข้องกับการบรรลุเป้าหมายที่ ๔.๗ เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน ส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศ วัฒนธรรมแห่งสันติภาพ และความเป็นพลเมืองโลก

๓) การจัดประชุมระดับชาติและการประชุมย่อยเพื่อวิเคราะห์เป้าหมายการศึกษา ปี ค.ศ. ๒๐๓๐ และกรอบดำเนินงานตามแผน นโยบาย และโครงการของประเทศไทยเพื่อติดตามการพัฒนาการศึกษาตามเป้าหมายที่ ๔

- การจัดการสัมมนาเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อน การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติด้านการศึกษา เมื่อวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๕๙ จัดขึ้นเพื่อแสวงหาแนวทาง และความร่วมมือ เกี่ยวกับทิศทางการดำเนินงาน นโยบาย และการบูรณาการในการ ขับเคลื่อนการศึกษาตามเป้าหมายที่ ๔ ของประเทศไทย

- การประชุมเชิงปฏิบัติการระดับชาติเพื่อเสริมสร้าง ศักยภาพของประเทศไทยให้บรรลุเป้าหมายวาระการพัฒนาที่ยั่งยืนของ สหประชาชาติปี พ.ศ ๒๕๗๓ เมื่อวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๖๐ การแบ่งการ ประชุมในลักษณะเวทีคู่ขนานดังนี้

- การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อกำหนดแนวทางทาง การดำเนินงานของประเทศไทยสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ของสหประชาชาติ โดยการร่วมกันกำหนดแนวทางการดำเนินงาน ตาม Roadmap ที่เป็นจุดเน้นในปี ๒๕๖๐ ของเป้าหมายที่ ๔.๑ คือ การสร้าง หลักประกันว่าเด็กชายและเด็กหญิงทุกคนสำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา และมีมัธยมศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมและไม่มีค่าใช้จ่าย และนำไปสู่ ผลลัพธ์ทางการเรียนที่มีประสิทธิภาพ ภายในปี ๒๕๗๓ และ เป้าหมายที่ ๔.๒ คือ การสร้างหลักประกันว่าเด็กชายและเด็กหญิงทุกคนเข้าถึงการพัฒนา การดูแลและการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยที่มี คุณภาพ ภายในปี ๒๕๗๓

- การประชุมเชิงปฏิบัติการสำหรับเยาวชน ฯ เพื่อให้ เยาวชนได้รับความรู้ เห็นความสำคัญ ในการบรรลุเป้าหมายของการพัฒนา ที่ยั่งยืน โดยจะมีผู้แทนนักเรียนในโรงเรียนเครือข่ายความเข้าใจอันดี ระหว่างชาติของยูเนสโก ประมาณ ๕๐ คน ร่วมกันจัดทำข้อเสนอแนะ สู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ ภายในปี ๒๕๗๓

๓. เครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning Cities)

เครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning Cities) จัดตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมให้เกิดการสร้างเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประชาชนทุกคน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างความเสมอภาค ความยุติธรรมทางสังคม การรวมตัวทางสังคมและความเจริญรุ่งเรืองอย่างยั่งยืน

การประชุมนานาชาติว่าด้วยเมืองแห่งการเรียนรู้ ครั้งที่ ๑ จัดขึ้นโดยองค์การยูเนสโก กระทรวงศึกษาธิการของสาธารณรัฐประชาชนจีนและเทศบาลนครปักกิ่ง ระหว่างวันที่ ๒๑-๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๖ การประชุมฯ ได้ให้การรับรองปฏิญญาปักกิ่งว่าด้วยการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้และลักษณะสำคัญของเมืองแห่งการเรียนรู้ ปฏิญญาปักกิ่งที่เน้นย้ำความสำคัญของการศึกษาสำหรับชุมชนแห่งมวลมนุษยชาติในอนาคต พร้อมทั้งได้เรียกร้องให้ยูเนสโกจัดตั้งเครือข่ายโลกของเมืองแห่งการเรียนรู้เพื่อที่จะสนับสนุนและเร่งให้เกิดการปฏิบัติเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนของโลก พร้อมทั้งให้เมืองทุกเมืองและทุกภูมิภาคของโลกเข้าร่วมในเครือข่ายดังกล่าว

การประชุมนานาชาติว่าด้วยเมืองแห่งการเรียนรู้ในครั้งที่ ๒ จัดขึ้นภายใต้หัวข้อ “การสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน” (Building Sustainable Learning Cities 2nd International Conference on Learning Cities) จัดขึ้นระหว่างวันที่ ๒๘-๓๐ กันยายน ๒๕๕๘ ที่กรุงเม็กซิโก สหรัฐเม็กซิโก เพื่อติดตามความก้าวหน้าของการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ และพิจารณาดำเนินการเพื่อพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ทั่วโลกให้มีความยั่งยืน โดยเน้นการสร้าง และส่งเสริมความแข็งแกร่งให้กับพลเมือง และส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีในสังคม รวมถึงการพัฒนาเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ผู้เข้าร่วมการประชุมในครั้งนี้มีจำนวนมากกว่า ๖๐๐ คน ประกอบไปด้วย ผู้นำทางการเมือง

นายกเทศมนตรี ผู้บริหารการศึกษา และผู้แทนประชาสังคมจากประเทศต่างๆ มากกว่า ๙๐ ประเทศ มาร่วมกันอภิปรายและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อกำหนดบทบาทของเมืองในการดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายของ วาระการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ปี ค.ศ. ๒๐๓๐

การประชุมประกอบด้วย การประชุมเต็มคณะ การประชุมระดับ ภูมิภาคคู่ขนาน และการประชุมนายกเทศมนตรีจากเมืองต่างๆ ซึ่งในที่ประชุมได้มีการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีกรุงเม็กซิโกเป็นประธานของการประชุม และรศ.นพ.กำจร ตติยกวี ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้รับเลือกเป็น รองประธานประจำภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก ในระหว่างการประชุม ได้มีการรับรองแถลงการณ์กรุงเม็กซิโกในการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ อย่างยั่งยืน (Mexico City Statement Sustainable Learning Cities) ซึ่งระบุถึงการที่ประเทศต่างๆ จะร่วมมือกันกำหนดแนวทางเชิงกลยุทธ์ที่จะ พัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืนให้มีความสอดคล้องกับเป้าหมายของ สหประชาชาติด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้ง ๑๗ เป้าหมาย โดยเฉพาะใน เป้าหมายที่ ๔ ในเรื่องของ การรับประกันให้ประชาชนทุกคนได้รับ การศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม ตลอดจนส่งเสริมให้ ประชาชนทุกคนได้รับโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

Quian Tang en la ceremonia de apertura

28 de septiembre 2015

๔. โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ (UNESCO Associated Schools Project: ASP)

โครงการนี้จัดตั้งขึ้นเมื่อปี ๒๔๙๒ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับปัญหาของโลกและประเทศต่าง ๆ ให้แก่เด็กและเยาวชน กระตุ้นการเรียนรู้เกี่ยวกับชาติต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีและสันติภาพระหว่างกัน รวมทั้งเรื่องสิทธิมนุษยชน สันติภาพ และสิ่งแวดล้อม ตามข้อเสนอของสหประชาชาติ โดยยูเนสโกได้เริ่มดำเนินกิจกรรมดังกล่าว ในสถานศึกษาเมื่อปี ๒๔๙๖ ปัจจุบันมีสถานศึกษาหลายระดับสมัครเป็นสมาชิกของโครงการ จำนวนเกือบ ๑๐,๐๐๐ แห่งในกว่า ๑๘๑ ประเทศ

ประเทศไทยได้สมัครเป็นสมาชิกโครงการในปี ๒๕๐๑ โดยมีวิทยาลัยครู ๒ แห่งแรกที่เข้าร่วมโครงการ คือวิทยาลัยครูสวนสุนันทาและวิทยาลัยครูอุบลราชธานี ต่อมาได้ขยายไปสู่โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด ปัจจุบันมีโรงเรียนระดับประถม มัธยมศึกษา สถาบันราชภัฏ วิทยาลัยอาชีวศึกษา สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล และสถานศึกษาเอกชนเข้าร่วมเป็นสมาชิกโครงการทั้งสิ้น ๑๒๙ แห่ง

การจัดกิจกรรมของโครงการ ASP ในประเทศไทยจะสนับสนุนให้สถานศึกษาที่เป็นสมาชิกจัดกิจกรรมทั้งในและนอกหลักสูตร โดยนำหัวข้อที่น่าสนใจขององค์การยูเนสโกมาจัดกิจกรรม เช่น การศึกษาเพื่อสันติภาพ สิทธิมนุษยชน การศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีการจัดกิจกรรมนอกหลักสูตร เช่น การจัดนิทรรศการ ประกวดวาดภาพ การโต้วาที การตอบปัญหา การแสดงละครการจัดบรรยายโดยผู้ทรงคุณวุฒิ การจัดงานฉลองในโอกาสสำคัญต่าง ๆ เช่น วันสหประชาชาติ ปีสากลเพื่อสันติวัฒนธรรม รวมถึงการจัดทำอุปกรณ์สื่อการสอน การจัดค่ายเยาวชนระดับชาติและนานาชาติ และการจัดประชุม/อบรม/สัมมนาทั้งระดับชาติและภูมิภาค เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้รับผิดชอบโครงการ/เยาวชนจากสถานศึกษาที่เป็นสมาชิกได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสบการณ์ร่วมกัน

๕. มรดกโลก (World Heritage)

อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติของโลก (The World Heritage Convention) ได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมสมัชชาสามัญขององค์การยูเนสโก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๑ ภายใต้ประเทศภาคีอนุสัญญามรดกโลกมีสมาชิกทั้งสิ้น ๑๙๓ ประเทศ (ข้อมูล ณ ปีพ.ศ. ๒๕๖๐) เป็นความร่วมมือระดับนานาชาติในการส่งเสริมและสนับสนุนให้แหล่งมรดกโลกได้รับการคุ้มครองและสงวนรักษาอย่างจริงจังโดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออนุรักษ์และเชิดชูคุณค่าแหล่งมรดกโลก อันทรงคุณค่าโดดเด่นอันเป็นสากลที่มนุษย์สร้างสรรค์ เพื่อปกป้องรักษาให้ดำรงอยู่เป็นมรดกโลกแห่งมวลมนุษยชาติต่อไป อนุสัญญาดังกล่าวได้แบ่งพื้นที่มรดกโลกออกเป็น มรดกโลกทางวัฒนธรรม (cultural heritage) มรดกโลกทางธรรมชาติ (natural heritage) และมรดกโลกแบบผสมผสาน (mixed heritage)

การดำเนินงานภายใต้อนุสัญญาดังกล่าว ทำให้รัฐภาคีมีการเสนอแหล่งมรดกโลกเพื่อเป็นการประกาศคุณค่าแหล่งมรดกในฐานะที่เป็นสถานที่สำคัญทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งของโลก ซึ่งจะก่อให้เกิดแรงกระตุ้นด้านความร่วมมือระหว่างประเทศและความพยายามร่วมกันในการปกป้องคุ้มครอง เปิดโอกาสให้มีการรวบรวมเงินทุน และการสนับสนุนด้านเทคนิคและวิชาการที่เหมาะสมเพื่อการอนุรักษ์และการบริหารจัดการอย่างถูกต้อง และสามารถนำมาปรับใช้กับแหล่งมรดกอื่นๆภายในประเทศได้ การนำเสนอเพื่อขึ้นบัญชีแหล่งมรดกโลกจะมีความเกี่ยวข้องโดยพื้นฐานกับศักยภาพคุณค่าที่โดดเด่นเป็นสากล (Outstanding Universal Value) ของแหล่ง กระบวนการนำเสนอโดยไม่ควรจะมีแรงจูงใจอยู่ที่ความคาดหวังถึงโอกาสของการพัฒนาทางเศรษฐกิจเป็นอันดับแรก

การนำเสนอเพื่อขึ้นบัญชีมรดกโลกเป็นเพียงจุดเริ่มต้นไปสู่กระบวนการอนุรักษ์ในทุกๆระดับ หากประสบความสำเร็จจะผูกพันกับรัฐ

ภาคีในการดูแลรักษาแหล่งมรดกนั้นๆ เพื่อให้คุณค่าที่โดดเด่นได้รับการปกป้อง คุ้มครอง อนุรักษ์ และบริหารจัดการอย่างต่อเนื่อง และรัฐภาคีจะต้องมีการรายงานด้านการอนุรักษ์ไปยังศูนย์มรดกโลกทุกๆ ๖ ปี ทั้งนี้หากคุณค่าที่โดดเด่นดังกล่าวถูกทำลายไปไม่ว่าจากสาเหตุใดๆ ก็ตาม แหล่งมรดกนั้นๆ จะถูกขึ้นบัญชีอันตราย (In Danger List) ซึ่งหากรัฐภาคีไม่สามารถดำเนินการแก้ไขได้จะถูกนำชื่อออกหรือถอนออกจากบัญชีมรดกโลกในที่สุด

จนถึงปัจจุบันมีแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติที่ได้รับการขึ้นทะเบียน จำนวน ๑,๐๗๓ แห่ง แบ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ๘๓๒ แห่ง มรดกทางธรรมชาติ ๒๐๖ แห่ง และเป็นแบบผสมผสาน ๓๕ แห่ง อยู่ใน ๑๖๗ ประเทศทั่วโลก นอกจากนี้ยังมีแหล่งที่อยู่ในภาวะอันตราย ๕๔ แห่ง แหล่งที่มีการปรับขอบเขตพื้นที่ (Transboundary) ๓๗ แห่ง และที่ถูกถอดออกจากบัญชีมรดกโลก ๒ แห่ง ได้แก่ Dresden Elbe Valley ในประเทศเยอรมัน และ Arabian Oryx Sanctuary ในประเทศโอมาน (ข้อมูล ณ เดือน กรกฎาคม ๒๕๖๐)

ปัจจุบันประเทศไทยมีมรดกโลกทั้งหมด ๕ แห่ง โดยแบ่งออกเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรม ๓ แห่ง และมรดกโลกทางธรรมชาติ ๒ แห่ง ได้แก่

มรดกโลกทางวัฒนธรรม ๓ แห่ง คือ

- เมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวาร (๒๕๓๔)
- นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา (๒๕๓๔)
- แหล่งโบราณคดีบ้านเชียง (๒๕๓๕)

มรดกโลกทางธรรมชาติ ๒ แห่ง คือ

- เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร-ห้วยขาแข้ง (๒๕๓๔)
- ผืนป่าดงพญาเย็น-เขาใหญ่นเรศวร (๒๕๔๘)

นอกจากนี้ ยังมีแหล่งมรดกที่ขึ้นทะเบียนไว้ในบัญชีเบื้องต้น (Tentative List) ๖ แห่ง ได้แก่

- เส้นทางวัฒนธรรมพิมาย และศาสนาสถานที่เกี่ยวข้อง
ปราสาทพนมรุ้ง และปราสาทเมืองต่ำ (Phimai, its Cultural
Route and the Associated Temples of Phanomroong
and Muangtam) ขึ้นทะเบียนเมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๔๗
(ค.ศ.๒๐๐๔)
- อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท (Phuphrabat Historical
Park) ขึ้นทะเบียนเมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๔๗ (ค.ศ.๒๐๐๔)
- อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน (Kaeng Krachan Forest
Complex (KKFC) ขึ้นทะเบียนเมื่อวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔
(ค.ศ.๒๐๑๑)
- วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช
(Wat Phra Mahathat Woramahawihan, Nakhon Si Thammarat)
ขึ้นทะเบียนเมื่อวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๕๕ (ค.ศ.๒๐๑๒)

- อนุสรณ์สถานแหล่งต่าง ๆ และภูมิทัศน์วัฒนธรรมของ เชียงใหม่ นครหลวงของล้านนา (Monuments, Sites and Cultural Landscape of Chiang Mai, Capital of Lanna ขึ้นทะเบียนเมื่อวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ (ค.ศ.๒๐๑๕)
- พระธาตุนม กลุ่มสิ่งก่อสร้างทางประวัติศาสตร์และภูมิทัศน์ ที่ เกี่ยวข้อง (Phra That Phanom, its related historic buildings and associated landscape) ขึ้นทะเบียนเมื่อ วันที่ ๒ เมษายน ๒๕๖๐ (ค.ศ.๒๐๑๗)

๖. เขตสงวนชีวมณฑล (Man and the Biosphere Reserve)

องค์การยูเนสโก ได้ริเริ่มโครงการมนุษย์และชีวมณฑลตั้งแต่ ปี ๑๙๗๐ (พ.ศ.๒๕๑๓) (โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme – UNEP ก่อตั้งปี ๑๙๗๒) ซึ่งเป็น ผลมาจากการประชุมสมัยสามัญของยูเนสโกในเรื่อง Conservation and Rational Use of the Resources of the Biosphere เมื่อปี ๒๕๑๑ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ส่งเสริม การพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ตลอดจนดำรงรักษาคุณค่าทางวัฒนธรรม ที่เกี่ยวข้อง จากการประชุมดังกล่าวทำให้มีการจัดตั้งโครงการวิจัยระหว่าง ประเทศว่าด้วยมนุษย์และชีวมณฑลขึ้น โดยให้มีลักษณะแบบสหสาขา (interdisciplinary) และดูแลปัญหาของประเทศกำลังพัฒนา

โครงการมนุษย์ และชีวมณฑล (Man and Biosphere Programme: MAB) เป็นโครงการระดับนานาชาติ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษา วิจัย จัดการ ผูกอบรม รวมทั้งเป็นแหล่งข้อมูลให้กับบุคลากรที่มีความต้องการที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการบริหาร จัดการ และการอนุรักษ์ รวมทั้งการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะทรัพยากร ความหลากหลายทางชีวภาพ การศึกษาระบบนิเวศ การตั้งถิ่นฐานของ มนุษย์ รวมทั้งการปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่

ชีวมณฑลนั้น ดังนั้น จึงเป็นโครงการที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาโดยตรง ลักษณะของโครงการเป็นการพัฒนาพื้นฐานของงานด้านวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ เพื่อการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างถูกต้องและอนุรักษ์แหล่งทรัพยากรนั้นๆ และเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ซึ่งต้องมีพื้นที่เป็นเครื่องมือในการวิจัยเครื่องมือดังกล่าว คือแหล่งสงวนชีวมณฑล (Biosphere Reserve)

เขตสงวนชีวมณฑล คือพื้นที่ระบบนิเวศบนบก และ/หรือชายฝั่งทะเล หรือพื้นที่ที่มีระบบนิเวศบนบก และชายฝั่งทะเล/ทะเลที่ได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติ ภายใต้โปรแกรมมนุษย์และชีวมณฑลของยูเนสโก จนถึงปัจจุบันมีแหล่งสงวนชีวมณฑลที่ได้รับการขึ้นทะเบียน จำนวน ๖๖๙ แห่ง อยู่ใน ๑๒๐ ประเทศทั่วโลก (ข้อมูล ณ เดือนมิถุนายน ๒๕๖๐)

ปัจจุบันประเทศไทยได้ขึ้นทะเบียนพื้นที่เขตสงวนชีวมณฑลทั้งหมด ๔ แห่ง ได้แก่

๑) พื้นที่สงวนชีวมณฑลสะแกราช จังหวัดนครราชสีมา (พ.ศ.๒๕๑๙)

๒) พื้นที่สงวนชีวมณฑลน้ำแม่สาห้วยคอกม้า จังหวัดเชียงใหม่ (พ.ศ.๒๕๒๐)

๓) พื้นที่สงวนชีวมณฑลห้วยตาก จังหวัดลำปาง (พ.ศ. ๒๕๒๐)

๔) พื้นที่สงวนชีวมณฑลป่าชายเลนระนอง จังหวัดระนอง (พ.ศ.๒๕๔๐)

๗. ความร่วมมือด้านสมุทรศาสตร์ (Intergovernmental Oceanographic Commission - IOC)

องค์การยูเนสโกได้จัดตั้งคณะกรรมการระหว่างรัฐบาลว่าด้วยสมุทรศาสตร์ (Intergovernmental Oceanographic Commission : IOC) ขึ้นเมื่อปี ๒๕๐๓ (ค.ศ.๑๙๖๐) โดยปัจจุบันที่ประเทศต่างๆ เป็นสมาชิกทั้งสิ้น ๑๔๘ ประเทศ ด้วยมหาสมุทรมีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและประชาชนหลายพันล้านที่อาศัยอยู่ตามชายฝั่ง ยูเนสโกจึงได้จัดตั้งองค์กร IOC ซึ่งเป็นองค์กรโดยตรงด้านมหาสมุทร มีวัตถุประสงค์ที่ครอบคลุมทั้งด้านวิทยาศาสตร์และการจัดการมหาสมุทร ปัจจุบัน ความต้องการการสนับสนุนจาก UNESCO/IOC ของประเทศสมาชิก โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนาและประเทศที่กำลังประสบปัญหาภัยพิบัติที่เกี่ยวข้องทางมหาสมุทร เช่น สึนามิ และพายุไซโคลน มีมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องความรู้ ความเข้าใจด้านสมุทรศาสตร์

ประเทศไทยได้รับประโยชน์อย่างมากในการพัฒนาบุคลากร แลกเปลี่ยนข้อมูลและการทำวิจัยร่วมกัน เช่น การส่งนักวิชาการไทยเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับกฎหมายทะเล ด้านการจัดการข้อมูลสมุทรศาสตร์ ด้านการเปลี่ยนแปลงของระดับน้ำทะเลและผลกระทบต่อชายฝั่งทะเล ด้านอนุกรมวิธานของไมโครแพลงค์ตอนพีซีที ก่อให้เกิดอันตราย การฝึกอบรมนักวิชาการที่ปฏิบัติงานในสาขาที่เกี่ยวข้องกับสมุทรศาสตร์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังเป็นที่ตั้งของสำนักงานเลขาธิการคณะอนุกรรมการระหว่างรัฐบาลภาคพื้นแปซิฟิกตะวันตก (IOC/WESTPAC) ที่ตั้งอยู่ ณ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ซึ่งทำหน้าที่สนับสนุนประสานงานกับองค์กร โครงการต่างๆ ในเรื่องของการศึกษา วิจัย สังเกตการณ์ และดำเนินการในด้านวิทยาศาสตร์ทางทะเลให้กับประเทศสมาชิก

๘. อุทยานธรณี (Geopark)

องค์การยูเนสโกได้ริเริ่มงานโครงการอุทยานธรณีขึ้นเมื่อปี ๒๕๔๔ (ค.ศ.๒๐๐๑) และได้จัดทำเป็นเครือข่ายอุทยานธรณีระดับโลก (Global Geoparks Network – GGN) ในปี ๒๕๔๗ (ค.ศ.๒๐๐๔) เพื่อแลกเปลี่ยนความร่วมมือระหว่างกัน และต่อมาได้เปลี่ยนเป็น UNESCO Global Geoparks ในปี ๒๕๕๘ (ค.ศ.๒๐๑๕) ซึ่งอุทยานธรณี หมายถึง พื้นที่ที่ประกอบด้วยแหล่งที่มีความสำคัญอย่างโดดเด่น ด้านธรณีวิทยา และยังรวมถึงคุณค่าด้านโบราณคดี นิเวศวิทยา และวัฒนธรรม มีเรื่องราวที่เชื่อมโยงคุณค่าของผืนแผ่นดินกับวิถีชีวิตชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ซึ่งมีการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยการอนุรักษ์ การถ่ายทอดความรู้ และการพัฒนาอย่างยั่งยืน

จนถึงปัจจุบันมีอุทยานธรณี ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนจากองค์การยูเนสโกแล้ว จำนวน ๑๔๐ แห่ง อยู่ใน ๓๘ ประเทศทั่วโลก (ข้อมูล ณ เดือนเมษายน ๒๕๖๑) ซึ่งอุทยานธรณีสตูล (Satun Geopark) ได้รับการรับรองจากที่ประชุมคณะกรรมการบริหารของยูเนสโกครั้งที่ ๒๐๔ เมื่อวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๖๑ เป็นอุทยานธรณีโลก UNESCO Global Geopark แห่งแรกของประเทศไทย

๙. โปรแกรมว่าด้วยชีวจริยธรรม (Bioethics Programme)

โปรแกรมว่าด้วยชีวจริยศาสตร์ (Bioethics Programme) เป็นงานที่ครอบคลุมเนื้อหาด้านคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ สิทธิมนุษยชน และเสรีภาพ ส่งเสริมหลักการและบรรทัดฐานทางจริยธรรมอันถือเป็นแนวทางการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกับการพัฒนาสังคม เนื่องจากความก้าวหน้าของการเปลี่ยนแปลงพันธุกรรมของสิ่งมีชีวิตที่กระทบต่อมนุษย์ การวิจัยด้านเซลล์ต้นตอ พันธุกรรมมนุษย์ การจดสิทธิบัตรพันธุกรรม การปลูกถ่ายอวัยวะ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และกระบวนการต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสิ่งมีชีวิตทั้งด้านสังคม วัฒนธรรม กฎหมายและจริยธรรม โดยยูเนสโกได้ริเริ่มงานด้านนี้ตั้งแต่ปี ๑๙๙๓ ต่อมาในปี ๑๙๙๗ ได้ให้การรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยพันธุกรรมมนุษย์และสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration on the Human Genome and Human Rights) สำหรับใช้เป็นเครื่องมือในด้านการปกป้องสิทธิมนุษยชนในระดับนานาชาติ ซึ่งได้รับการรับรองจากองค์การสหประชาชาติในปี ๑๙๙๘

สำหรับการดำเนินงานของประเทศไทยที่ผ่านมาศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติและมูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติได้ร่วมกันจัดตั้งโครงการ “ชีวจริยธรรมกับการวิจัยทางวิทยาศาสตร์การแพทย์สมัยใหม่” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการจัดกระบวนการต่างๆ ให้เกิดความมั่นใจว่าการวิจัย การใช้ประโยชน์จากผลการวิจัยด้านวิทยาศาสตร์และการแพทย์จะเป็นไปบนฐานของการพิจารณาด้านจริยธรรมในบริบทของสังคมไทยอย่างรอบด้าน ส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติอย่างเหมาะสม รวมไปถึงการขยายและเผยแพร่ความรู้ดังกล่าวไปสู่ประชาชนเพื่อให้ได้ตระหนักถึงสิทธิของตนและไม่ยอมให้ตน ครอบครัวและสังคมถูกปฏิบัติต่ออย่างไม่เป็นธรรม ทั้งนี้องค์การยูเนสโกยังได้มีการจัดทำปฏิญญาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องชีวจริยศาสตร์

๓ ฉบับ ซึ่งได้มีการแปลเป็นภาษาต่างๆ รวมถึงภาษาไทยเพื่อเผยแพร่ไปยังหน่วยงานและสถานศึกษาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

๑) ปฏิญญาระหว่างประเทศว่าด้วยข้อมูล เกี่ยวกับพันธุศาสตร์ (International Declaration on Human Genetic Data)

๒) ปฏิญญาสากลว่าด้วยพันธุกรรมของมนุษย์และสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration on the Human Genome and Human Rights)

๓) ปฏิญญาสากลว่าด้วยชีวจริยศาสตร์และสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration on Bioethics and Human Rights)

ปัจจุบันการดำเนินงานจะอยู่ภายใต้คณะกรรมการส่งเสริมจริยธรรมทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งมีสำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ และสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ

๑๐.มรดกความทรงจำแห่งโลก (Memory of the World)

ความทรงจำแห่งโลก (Memory of the World) คือ มรดกเอกสารที่บันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร (Documentary Heritage) เกี่ยวกับมรดกวัฒนธรรมแห่งโลก แสดงให้เห็นวิวัฒนาการของความคิด การค้นพบ และผลงานของสังคมมนุษย์ ซึ่งเป็นมรดกตกทอดจากสังคมในอดีตให้กับสังคมปัจจุบันเพื่อที่จะสืบสานให้แก่สังคมในอนาคต โครงการมรดกความทรงจำแห่งโลก มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมอนุรักษ์และเผยแพร่มรดกความทรงจำที่เป็นเอกสาร วัตถุ หรือข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ทั้งในระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ ปัจจุบันยูเนสโกได้จดทะเบียนมรดกความทรงจำแห่งโลกไว้ทั้งสิ้น ๓๔๘ ชิ้น (ข้อมูล ณ ปีพ.ศ. ๒๕๕๘) ในส่วนของประเทศไทย ยูเนสโกได้ขึ้นทะเบียนไว้ทั้งสิ้น ๔ ชิ้น

๑) ศิลปจารึกของพ่อขุนรามคำแหง
หลักที่ ๑ ได้รับการขึ้นทะเบียนไว้เมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๖

ซึ่งถือว่าเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์สำคัญ ที่บันทึกและประกาศข้อมูลข่าวสารสาธารณะ และนโยบายของรัฐโบราณให้สาธารณชนรับทราบ และมีผลต่อประวัติของโลกนอกพรมแดนวัฒนธรรมของไทย ทำให้เข้าใจความสำคัญของการปกครอง การค้าขาย การติดต่อแลกเปลี่ยนกับชาติต่างๆ ในช่วงเวลาของยุคสุโขทัย มีความสมบูรณ์ในตัวเอง นับเป็นเอกสารสาธารณะที่หาได้ยากยิ่ง

๒) เอกสารสำคัญทางประวัติศาสตร์ของรัชกาลที่ ๕ ได้รับการขึ้นทะเบียนปี พ.ศ.๒๕๕๒ เป็นเอกสารเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสยามรวมพระอัจฉริยภาพทุกด้านที่ทรงปรับปรุงเปลี่ยนแปลงส่งเสริมให้สยามอยู่ได้อย่างสงบ ประกอบด้วยเอกสารการเลิกทาสและเอกสารอื่นที่แสดงให้เห็นถึงนโยบายและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมให้กรุงสยามดำเนินนโยบายต่างประเทศ ที่ทำให้ประเทศสามารถอยู่ในความสงบได้ดี โดยเป็นเอกสารต้นฉบับทั้งหมด ๘ แสนหน้า ปัจจุบันจัดเก็บไว้ที่หอสมุดแห่งชาติและหอจดหมายเหตุแห่งชาติ

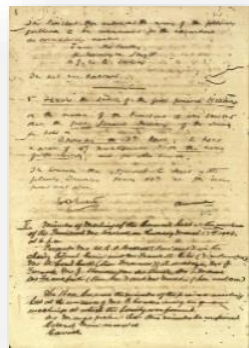

๓) จารึกวัดโพธิ์ ได้รับการประกาศขึ้นทะเบียนในระดับภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก เมื่อปีพ.ศ.๒๕๕๑ และขึ้นทะเบียนในระดับโลกในปีพ.ศ. ๒๕๕๔ โดยรัชกาลที่ ๓ ได้ทรงมีพระราชประสงค์ให้พระอารามแห่งนี้เป็น “มหาวิทยาลัย” สำหรับประชาชนทั่วไป พระองค์จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นำเอาองค์ความรู้จากปราชญ์ของไทยและสรรพศิลป์วิทยาการต่าง ๆ มาจารึกลงบนแผ่นหินอ่อนประดับไว้ตามบริเวณวัด เพื่อเผยแพร่ให้ประชาชนศึกษาได้อย่างเสรี เป็นแหล่งเล่าเรียนวิชาความรู้ของมหาชน โดยไม่เลือกชนชั้น วรรณะ ยศถาบรรดาศักดิ์

๔) บันทึกการประชุมของสยามสมาคมในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นส่วนหนึ่งของบันทึกการประชุมของสยามสมาคมในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่มีทั้งหมด ๑๖ เล่ม บันทึกไว้ช่วงระหว่างปี ๒๔๔๗-๒๕๔๗ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยเอกสารเหล่านี้ เป็นการรวบรวมบันทึกความคิด ความอ่าน หรือการระดมสมองของสมาชิกสยามสมาคมที่มาจากหลายสาขาอาชีพ มีทั้งพระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการระดับสูง ที่ปรึกษาชาวต่างชาติ ซึ่งสะท้อนภาพและมุมมองของสังคมในยุคสมัยนั้น อันจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยและอ้างอิงได้

๕) फिल्मกระจก (The Royal Photographic Glass Plate Negatives and Original Prints Collection) มีทั้งหมด ๓๕,๔๒๗ ชิ้น จำนวน ๕๐,๐๐๐ ภาพ แบ่งเป็นสมัยรัชกาลที่ ๔ (ช่วงปี ค.ศ.๑๘๕๕ – ๑๘๖๘) จำนวน ๕๔ ชิ้น สมัยรัชกาลที่ ๕ (ช่วงปี ค.ศ.๑๘๖๘-๑๙๑๐) จำนวน ๑๔,๗๗๘ ชิ้น สมัยรัชกาลที่ ๖ (ช่วงปี ค.ศ.๑๙๑๐-๑๙๒๕) จำนวน ๕,๒๕๘ ชิ้น สมัยรัชกาลที่ ๗ (ช่วงปี ๑๙๒๕-๑๙๓๕) จำนวน ๑๕,๓๓๗ ชิ้น ภาพที่มีความเก่าแก่ที่สุดเป็นภาพรัชกาลที่ ๔ เสด็จทอดพระเนตร สุริยุปราคา ต.หัวกอก อ.เมือง จ.ประจวบคีรีขันธ์ เมื่อ พ.ศ.๒๔๑๑ มีจำนวน ๒๒ ภาพ फिल्मทั้งหมดได้มีการจัดเก็บไว้ ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ซึ่งฟิล์มเหล่านี้ได้มีการบอกเล่าเรื่องราวความเป็นมาในประวัติศาสตร์ทั้ง ด้านสังคม วัฒนธรรม การเมืองการปกครอง และความสัมพันธ์ระหว่าง ประเทศในอดีตของประเทศไทยที่มีความเชื่อมโยงกับเหตุการณ์สำคัญ ๆ ทางประวัติศาสตร์ของโลก

๑๑. การเฉลิมฉลองวาระครบรอบที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับงานขององค์การยูเนสโก (The celebration of anniversaries in Member States with which UNESCO could be associated)

โครงการเฉลิมฉลองวาระครบรอบที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับงานขององค์การยูเนสโก เป็นโครงการที่องค์การยูเนสโกเชิญชวนให้ประเทศสมาชิกเสนอชื่อบุคคลหรือผู้มีผลงานดีเด่น และเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ ที่ช่วยเพิ่มคุณค่าทางวัฒนธรรม ช่วยส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศ ความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นของประชาชน และ/หรือ ทำให้เกิดสันติภาพของประเทศหรือของโลก เพื่อให้องค์การยูเนสโกประกาศยกย่องและร่วมเฉลิมฉลองเป็นประจำทุก ๒ ปี โดยยูเนสโกจะนำเสนอที่ประชุมคณะกรรมการบริหารและที่ประชุมสมัยสามัญของยูเนสโกเพื่อพิจารณาคัดเลือกให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๕ ถึง พ.ศ. ๒๕๖๐ ยูเนสโกได้ประกาศยกย่องและ
ร่วมฉลองบุคคลและเหตุการณ์สำคัญของประวัติศาสตร์ของประเทศไทย
รวม ๒๙ รายการ ได้แก่

- ๑) ฉลองวันประสูติครบ ๑๐๐ พรรษา
ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ
ในวันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๐๕
- ๒) ฉลองวันประสูติครบ ๑๐๐ พรรษา
ของสมเด็จพระบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์
ในวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๐๖
- ๓) ฉลองวันพระราชสมภพครบ ๒๐๐ พรรษา
ของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย
ในวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๑
- ๔) ฉลองวันพระราชสมภพครบ ๑๐๐ พรรษา
ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
ในวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๒๔
- ๕) ฉลองวันเกิดครบ ๒๐๐ ปี
ของสุนทรภู่
ในวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๒๙
- ๖) ฉลองวันเกิดครบ ๑๐๐ ปี
ของพระยาอนุমানราชธน
ในวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๓๑
- ๗) ฉลองวันประสูติครบ ๒๐๐ ปี
สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส
ในวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๓๓
- ๘) ฉลองวันประสูติครบ ๑๐๐ ปี
พลตรีพระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนคราธิปพงศ์ประพันธ์
ในวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๓๔

- ๙) ฉลองครบรอบ ๑๐๐ ปี วันคล้ายวันพระราชสมภพ
ของสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร์อดุลยเดชวิกรมพระบรมราชชนก
ในวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๓๕
- ๑๐) ฉลองครบรอบ ๗๐๐ ปี
ของการสถาปนาเมืองเชียงใหม่
ในวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๓๙
- ๑๑) ฉลองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี
ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ฯ
ในวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๓๙
- ๑๒) ฉลองวันพระราชสมภพครบ ๑๐๐ พรรษา
ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี
ในวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๔๓
- ๑๓) ฉลองครบชาตกาล ๑๐๐ ปี
ของศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์
ในวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๔๓
- ๑๔) ฉลองวันพระราชสมภพครบ ๑๕๐ พรรษา
ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ในวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๔๖
- ๑๕) ฉลองวันเกิดครบ ๑๐๐ ปี
ของหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล
ในวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๔๖
- ๑๖) การฉลองวันพระราชสมภพครบ ๒๐๐ พรรษา
ของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๔)
ในวันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๔๗
- ๑๗) การฉลองครบชาตกาล ๑๐๐ ปี
ของนายกุหลาบ สายประดิษฐ์ (ศรีบูรพา)
ในวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๔๘

- ๑๘) การฉลองครบรอบชาติกาล ๑๐๐ ปี
ของท่านพุทธทาส ภิกขุ
ในวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๔๙
- ๑๙) การฉลอง ๒๐๐ ปี วันคล้ายวันประสูติ
พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงวงษาธิราชสนิท
ในวันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๕๑
- ๒๐) การฉลองครบรอบชาติกาล ๑๐๐ ปี
ครูเอื้อ สุนทรสนาน
ในวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๕๓
- ๒๑) การฉลองครบรอบชาติกาล ๑๐๐ ปี
ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช
ในวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๔
- ๒๒) การฉลองวันพระราชสมภพ ครบ ๑๕๐ ปี
ของสมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี
พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า
ในวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๕
- ๒๓) การฉลองครบรอบ ๑๐๐ ปีชาติกาล
หม่อมหลวงบุญเหลือ เทพยสุวรรณ
ในวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๕
- ๒๔) การฉลองวันพระราชสมภพครบ ๑๒๐ พรรษา
พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
ในวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๖
- ๒๕) การฉลองวันพระราชสมภพครบ ๑๕๐ พรรษา
สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนี
พันปีหลวง
ในวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๗

- ๒๖) การฉลองครบรอบชาตกาล ๑๐๐ ปี
หม่อมงามจิตร์ บุรฉัตร ณ อยุธยา
ในวันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๕๘
- ๒๗) การเฉลิมฉลองวันครบรอบ ๑๐๐ ปี ชาตกาล
ศาสตราจารย์ ดร. ป่วย อึ้งภากรณ์
ในวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๕๙
- ๒๘) การเฉลิมฉลองวันครบรอบ ๑๕๐ ปี ชาตกาล
เจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี (หม่อมราชวงศ์เปีย มาลากุล)
ในวันที่ ๑๖ เมษายน ๒๕๖๐
วันครบรอบการจากไป ๑๐๐ ปี
ในวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙
- ๒๙) การเฉลิมฉลองวันครบรอบ ๑๐๐ ปี ชาตกาล
นายกำพล วัชรพล
ในวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๒

๑๒. เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ (Creative Cities)

เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ขององค์การยูเนสโก (UNESCO Creative Cities Network – UCCN) ได้เริ่มมาตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ / ภูมิภาคหรือระหว่างชุมชนท้องถิ่น ในการขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างยั่งยืนของชุมชนเมือง การยอมรับการเป็นส่วนหนึ่งในสังคม และความเจริญรุ่งเรืองทางวัฒนธรรม เป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้ ทรัพยากรธรรมชาติ ที่มีในแต่ละท้องถิ่น/ชุมชน ระหว่างประเทศสมาชิกหรือระหว่างเมือง เครือข่าย Creative Cities ด้วยกัน โดยปัจจุบันมีเมืองต่าง ๆ ทั่วโลกเป็นสมาชิกเครือข่ายแล้วทั้งสิ้น ๑๘๐ เมือง ใน ๗๒ ประเทศ (ข้อมูล ณ เดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๐) ได้แก่

- ๑) ด้านวรรณคดี (Literature) ๒๘ เมือง
- ๒) ด้านการออกแบบ (Design) ๓๑ เมือง
- ๓) ภาพยนตร์ (Film) ๑๓ เมือง
- ๔) ดนตรี (Music) ๓๑ เมือง
- ๕) ด้านหัตถกรรมพื้นบ้าน (Crafts and Folk) ๓๗ เมือง
- ๖) มีเดีย อาร์ต (Media arts) ๑๔ เมือง
- ๗) อาหาร (Gastronomy) ๒๖ เมือง

The Creative Cities Network is currently formed by 180 Members from 72 countries covering 7 creative fields: Crafts & Folk Art, Design, Film, Gastronomy, Literature, Music and Media Arts.

ปัจจุบันประเทศไทยมีเมืองที่เข้าร่วมเป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโกแล้ว ๒ เมือง เทศบาลนครภูเก็ต เป็นสมาชิกเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ด้านอาหาร (Gastronomy) ในปี ๒๕๕๘ และองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ เป็นเครือข่ายทางด้านหัตถกรรมพื้นบ้าน (Crafts and Folk Art) ในปี ๒๕๖๐

๑๓. มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage)

อนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ คือ ข้อตกลงร่วมกันระหว่างรัฐภาคีที่มีจุดประสงค์ที่จะสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ทั้งในการให้ความเคารพในมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของชุมชน กลุ่มชน และปัจเจกบุคคลที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสร้างตระหนักรู้ในระดับต่างๆ เพื่อให้เกิดความชื่นชมร่วมกัน รวมไปถึงการให้ความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันในระหว่างประเทศ ซึ่งอนุสัญญานี้เป็นอีกหนึ่งในหลายๆอนุสัญญาที่องค์การยูเนสโกได้ทำขึ้นเพื่อประโยชน์ในด้านการศึกษา วิทยาศาสตร์หรือวัฒนธรรม ระหว่างประเทศสมาชิก โดยอนุสัญญานี้ได้ผ่านการรับรองจากที่ประชุมสมัยสามัญขององค์การยูเนสโกเมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๔๖ (ค.ศ. ๒๐๐๓) และมีผลบังคับใช้เมื่อเดือนเมษายน ๒๕๔๙ (ค.ศ. ๒๐๐๖)

สำหรับประเทศไทย คณะรัฐมนตรีให้มติได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ เห็นชอบให้ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศได้ลงนามในภาคยานุวัติสาร ลงวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๙ ซึ่งมีผลบังคับใช้กับประเทศไทยในวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๙ โดยมีกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการ

มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ หมายถึง “การปฏิบัติ การเป็นตัวแทน การแสดงออก ความรู้ ทักษะ ตลอดจนเครื่องมือ วัตถุ สิ่งประดิษฐ์ และพื้นที่ทางวัฒนธรรมอันเป็นผลจากสิ่งเหล่านั้น ซึ่งชุมชน กลุ่มชน และ

ในบางกรณีปัจเจกบุคคลยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรมของตน” เป็นมรดกที่ถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง เป็นสิ่งซึ่งชุมชน และกลุ่มชนสร้างขึ้นใหม่อย่างสม่ำเสมอ เพื่อตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมของตน เป็นปฏิสัมพันธ์ของพวกเขาที่มีต่อธรรมชาติและประวัติศาสตร์ของตน และทำให้คนเหล่านั้นเกิดความรู้สึกมีอัตลักษณ์และความต่อเนื่อง ดังนั้นจึงก่อให้เกิดความเคารพต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์

ตามอนุสัญญาฯ ฉบับนี้ขององค์การยูเนสโก ได้กล่าวว่า การจำแนกสาขาดังกล่าวขึ้นอยู่กับบริบทและอัตลักษณ์ของแต่ละประเทศ โดยได้กำหนดขอบเขตลักษณะของมรดกทางวัฒนธรรมไว้ ๕ สาขา ได้แก่

๑) ประเพณีและการแสดงออกที่เป็นมุขปาฐะ รวมถึงภาษาในฐานะพาหะของมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้

๒) ศิลปะการแสดง

๓) แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรมและงานเทศกาลต่างๆ

๔) ความรู้และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล

๕) ฝีมือช่างแนวประเพณีนิยม/งานช่างฝีมือดั้งเดิม

องค์การยูเนสโกได้มีการแบ่งการดูแลมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ออกเป็น ๓ ประเภท ได้แก่

- Intangible Cultural Heritage in Need of Urgent Safeguarding
- Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity
- Register of Good Safeguarding Practices

เมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๖๐ ประเทศไทยได้เสนอโชนเป็นรายการตัวแทนมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ต่อองค์การยูเนสโก (Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity) ซึ่งขณะนี้อยู่ในระหว่างการพิจารณาจากองค์การยูเนสโก

๑๔. โครงการการจัดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

(Management of Social Transformation – MOST)

โครงการการจัดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เป็นโครงการที่อยู่ภายใต้การดำเนินงานด้านสังคมศาสตร์ของยูเนสโกที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งดำเนินงานในระดับรัฐบาล ชุมชนด้านสังคมและมนุษยศาสตร์ และภาคประชาสังคมเพื่อส่งเสริมความเชื่อมโยงระหว่างความรู้ และการปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ดีขึ้น

ภายใต้เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของสหประชาชาติ โครงการ MOST นำไปสู่การพัฒนา การลดปัญหาความยากจน การสร้างสังคมสำหรับทุกคนและอย่างยั่งยืน เพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม การส่งเสริมการปกครองที่มีประสิทธิภาพและโปร่งใส รวมทั้งการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเกี่ยวกับงานขององค์การยูเนสโก ที่เน้นการพัฒนาในทวีปแอฟริกาและความเสมอภาคทางเพศ ซึ่งภายใต้โครงการจะให้การสนับสนุนภาคีสมาชิกในการพัฒนากระบวนการนโยบาย โดยการส่งเสริมความเชื่อมโยงระหว่างการกำหนดนโยบายและงานวิจัย เน้นความรู้ในด้านสังคมและมนุษยศาสตร์ เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ ส่งเสริมกระบวนการตัดสินใจบนพื้นฐานของหลักฐานอ้างอิง

ในการดำเนินงานของประเทศไทยได้มีการตั้งคณะกรรมการว่าด้วยการจัดการการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งอยู่ภายใต้คณะกรรมการฝ่ายสังคมศาสตร์ในคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ซึ่งมีศาสตราจารย์สุริชัย หวันแก้ว เป็นประธาน มีผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แทนจากหน่วยงานต่างๆ ร่วมเป็นอนุกรรมการ มีหน้าที่ในการพิจารณาแนวทางในการดำเนินงานเกี่ยวกับโครงการ และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่างๆ ในการใช้ข้อมูลฐานความรู้เชิงวิชาการและวิจัยในการกำหนดทิศทางเพื่อแก้ปัญหาเชิงสังคมในประเด็นต่างๆ

ในการประชุมระดับรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ครั้งที่ ๑ ระหว่างวันที่ ๒๒-๒๓ มีนาคม ๒๕๖๐ ณ สหพันธ์รัฐมาเลเซีย ได้มีการจัดทำเอกสารผลลัพธ์จากการประชุมที่กล่าวถึงการสนับสนุนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ รวมทั้งแผนปฏิบัติการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเน้นเรื่องการพัฒนา นโยบายทางสังคมที่ลดความเหลื่อมล้ำ การเตรียมความพร้อมสำหรับสังคมผู้สูงอายุ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของสตรี และนวัตกรรมทางสังคม โดยในปี ๒๕๖๑ ยูเนสโกจะดำเนินโครงการวิจัยหัวข้อ “Building inclusive society for older women” ซึ่งจะเป็นความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน/องค์กรที่เกี่ยวข้องด้านการพัฒนาสังคม และสถาบันวิจัยต่างๆ ในเอเชียแปซิฟิก

๑๕. การต่อต้านการใช้สารต้องห้ามในการกีฬา (Sport and Anti-doping)

องค์การยูเนสโก เป็นผู้นำในด้านการจัดการศึกษาด้านการกีฬา และพลศึกษา โดยการให้ความช่วยเหลือ การปรึกษาหารือ และข้อเสนอแนะแก่ภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน และผู้เชี่ยวชาญ พร้อมทั้งการให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศสมาชิกในการสร้างความเข้มแข็งในด้านการจัดการฝึกอบรมและการจัดการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการกีฬา ซึ่งองค์การยูเนสโกได้มีการจัดทำอนุสัญญานานาชาติว่าด้วยการต่อต้านการใช้สารต้องห้ามในการกีฬา (International Convention against Doping in Sport) ขึ้นเมื่อวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๔๘ (ค.ศ. ๒๐๐๕)

วัตถุประสงค์ของอนุสัญญา ฯ ระบุถึงมาตรการเพื่อการควบคุมการใช้สารต้องห้ามในระดับชาติ ความร่วมมือในระดับนานาชาติเพื่อการต่อต้านการใช้สารต้องห้ามในการกีฬา รวมถึงกฎระเบียบและนโยบายในการสนับสนุนอนุสัญญาฯ การให้การศึกษาระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาให้มีความรู้ในเรื่องสารต้องห้าม มาตรการดูแลในเรื่องผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร (nutritional

supplements) สำหรับนักกีฬาและการให้ความร่วมมือกับองค์การระหว่างประเทศ เป็นต้น นอกจากนี้ ประเทศสมาชิกยังต้องมีการติดตามผลการดำเนินการตามอนุสัญญาฯ และรายงานผลต่อองค์การยูเนสโกทุก ๒ ปี

สำหรับประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีเมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๕๐ โดยมีกระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการ

๑๖. โครงการความร่วมมือด้านสื่อสารมวลชน

การดำเนินงานด้านสื่อสารมวลชนขององค์การยูเนสโกจะมุ่งเน้นในด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน ผ่านการส่งเสริมเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพัฒนาสื่อ และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและความรู้ ดำเนินการโดยซึ่งมีโครงการหลัก ๒ โครงการ ได้แก่ โครงการนานาชาติเพื่อพัฒนาการสื่อสาร (International Programme for the Development of Communications: IPDC) และโครงการสารสนเทศเพื่อปวงชน (Information for All Programme: IFAP)

๑๖.๑ โครงการนานาชาติเพื่อพัฒนาการสื่อสาร (International Programme for the Development of Communications: IPDC) เน้นการส่งเสริมเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เสรีภาพของสื่อ ความหลากหลายของสื่อ การพัฒนาสื่อชุมชน ความปลอดภัยของผู้สื่อข่าว และการรณรงค์ให้มีการลงโทษผู้ทำร้ายสื่อ

๑๖.๒ โครงการสารสนเทศเพื่อปวงชน (Information for All Programme: IFAP) เน้นด้านข้อมูลสารสนเทศเพื่อการพัฒนา การรู้เท่าทันสารสนเทศ การเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศได้สะดวกและง่าย รวมทั้งโครงการพหุภาษาออนไลน์ มีการจัดทำนโยบายและแนวทางในการทำงาน เพื่อเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศและความรู้ผ่านกิจกรรม ได้แก่ โครงการอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและความรู้เพื่อการพัฒนา โครงการเก็บรวบรวมข้อมูลข่าวสารอย่างเป็นระบบ และโครงการเพิ่มความตระหนักรู้ด้านจริยธรรมทางข้อมูลสารสนเทศในระดับโลก

สำหรับประเทศไทยดำเนินการร่วมกับองค์การยูเนสโก มีดังนี้

๑) โครงการ MIL for Strengthening Thai Community with the Participation of Women and Youth in a Sustainable Community Radio in Thailand ดำเนินการโดยคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นโครงการที่จะใช้วิทยุชุมชนเพื่อเสริมสร้างบทบาทของสตรีและเด็กให้มีส่วนร่วมในการจัดรายการวิทยุ รวมทั้งจะจัดทำคู่มือฝึกอบรมแก่ผู้จัดรายการว่าจะสามารถดำเนินการอย่างไรในการเพิ่มบทบาทให้แก่สตรีและเด็กได้

๒) โครงการ Building Capacity of Indigenous Community Journalists and Activists in Thailand and Cambodia Media ดำเนินการโดยองค์กรพัฒนาเอกชน Asia Indigenous Peoples Pact: AIPP

๓) โครงการ Mindful Communication for ASEAN Integration ดำเนินการโดยคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยจะเน้นการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์

๑๗. โครงการความร่วมมือจากประเทศสมาชิก รางวัลและทุนต่างๆ (Participation Programme & Fellowships Programme)

๑๗.๑ โครงการ Participation Programme เป็นโครงการที่ ยูเนสโกเปิดโอกาสให้ประเทศสมาชิกเสนอเพื่อขอรับความช่วยเหลือในรูปแบบต่างๆ ทุกๆ ๒ ปี ภายหลังการรับรองแผนงานและงบประมาณเรียบร้อยแล้ว (หลังการประชุมสมัชชาสามัญ) ซึ่งโครงการนี้เป็นการออกแบบขึ้นมาเพื่อให้ประเทศสมาชิกและยูเนสโกเป็นหุ้นส่วนร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด

๑๗.๒ รางวัลต่างๆ ขององค์การยูเนสโก เกิดจากความร่วมมือกับ รัฐสมาชิกจัดตั้งขึ้นหลากหลายสาขา ได้แก่ การศึกษา วิทยาศาสตร์ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ สื่อสารมวลชน เป็นต้น เพื่อสนับสนุนให้บุคคล หน่วยงาน หรือองค์กรต่างๆ ที่มีผลงานดีเด่น ในการขับเคลื่อนให้เกิดสันติภาพ บนพื้นฐานของคุณธรรม และความสามัคคี

ของมวลมนุษยชาติ โดยแต่ละรางวัลจะมีวัตถุประสงค์การมอบที่แตกต่างกันออกไปตามเป้าหมายที่สอดคล้องกับนโยบาย แผนงานและโครงการขององค์การยูเนสโก ที่ผ่านมามีบุคคล และหน่วยงานต่างๆ ของประเทศไทย ได้รับรางวัลต่างๆ หลากหลายสาขา

๑๘. การจัดตั้งศูนย์/สถาบันภายใต้การอุปถัมภ์ขององค์การยูเนสโก (Category 2 Centre)

องค์การยูเนสโกมีสมาชิกอยู่ทั่วโลกถึง ๑๙๕ ประเทศ มีสำนักงานประจำภูมิภาค (Regional Office) ๕๔ แห่ง มีสถาบันและศูนย์ที่ตั้งอยู่ในภูมิภาคต่างๆ ทั้งด้านการศึกษา วิทยาศาสตร์ วัฒนธรรม สังคมและการสื่อสารกว่าร้อยศูนย์ ทั้งที่ตั้งขึ้นโดยยูเนสโก จำนวน ๑๐ แห่ง และเป็นศูนย์ที่ตั้งขึ้นประเทศสมาชิกแต่ได้รับการสนับสนุนจากยูเนสโกถึง ๙๔ แห่ง (International and Regional Institutes and Centres as Category 2 under the auspices of UNESCO) นอกจากนี้ยังมีศูนย์ระหว่างชาติว่าด้วยการศึกษาเกี่ยวกับการอนุรักษ์และการปฏิสังขรณ์สมบัติทางวัฒนธรรม (The International Center for the Study of the Preservation and the Restoration of Cultural Property-ICCROM) สภาระหว่างชาติว่าด้วยพิพิธภัณฑ์ (The International Council of Museums – ICOM) สภาระหว่างชาติว่าด้วยโบราณสถานและแหล่งโบราณคดี (The International Council on Monuments and Site – ICOMOS) และศูนย์วัฒนธรรมแห่งเอเชียและแปซิฟิก (Asia-Pacific Cultural Centre for UNESCO – ACCU) สถาบันและศูนย์ต่างๆ เหล่านี้มีบทบาทสำคัญในด้านการเสริมสร้างศักยภาพ การแบ่งปันองค์ความรู้และการวิจัย การให้ข้อมูลทางวิชาการที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศสมาชิก ในการดำเนินงานตามแผนงานขององค์การยูเนสโก การจัดส่งผู้แทนเข้ารับการอบรมต่างๆ และการจัดการศึกษาดูงาน จึงเป็นประโยชน์อย่างมากในการพัฒนาประเทศในสาขาที่เกี่ยวข้อง

ในการประชุมสมัชชาสามัญครั้งที่ ๓๘ เมื่อปีพ.ศ.๒๕๕๘ องค์การยูเนสโกได้ประกาศรับรองให้สถาบันวิจัยดาราศาสตร์แห่งชาติ (องค์การมหาชน) ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นสถาบันภายใต้การอุปถัมภ์ขององค์การยูเนสโก ในลักษณะการเป็นศูนย์อบรมนานาชาติของยูเนสโก ซึ่งจะมีการจัดกิจกรรมที่เน้นเรื่องการศึกษา ฝึกอบรม และการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดาราศาสตร์ ซึ่งนับเป็นสถาบันแห่งแรกของประเทศไทยที่ได้รับการประกาศให้เป็นสถาบันภายใต้การอุปถัมภ์ขององค์การยูเนสโก

บทสรุป

นับตั้งแต่ประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิกขององค์การยูเนสโกได้ให้ความร่วมมือแก่องค์การเป็นอย่างดี ซึ่งการเข้าร่วมเป็นสมาชิกขององค์การระหว่างประเทศทางด้านวิชาการนี้ล้วนแล้วแต่เป็นความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกทั้งในระดับโลก ระดับภูมิภาคและอนุภูมิภาค เป็นเวทีระหว่างประเทศในเชิงวิชาการที่ประเทศไทยได้แสดงความโดดเด่นอันส่งผลต่อเวทีเศรษฐกิจและการเมืองของประเทศด้วย โดยที่ผ่านมายูเนสโกได้วางรากฐานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของประเทศไทยทั้งในด้านการศึกษา วิทยาศาสตร์ วัฒนธรรม สังคมศาสตร์ และสื่อสารมวลชน